

Онікієнко Надія Володимирівна
Асистент кафедри менеджменту
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана,
проспект Перемоги, 54/1,
Київ, Україна
e-mail: onikiienko.nadiia@kneu.edu.ua
ORCID: 0009-0004-5257-9349

РОЛЬ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У ВІДНОВЛЕННІ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС КРИЗИ

Onikiienko Nadiia
Assistant of Management Department
KNEU named after Vadym Hetman
Peremohy avenue, 54/1, Kyiv, Ukraine
e-mail: onikiienko.nadiia@kneu.edu.ua
ORCID: 0009-0004-5257-9349

THE ROLE OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY IN THE RECOVERY OF PROCESSING ENTERPRISES DURING THE CRISIS

Анотація. У статті розглянуто наслідки кризового періоду для роботи переробних підприємств України. Встановлено, що військові дії на території нашої держави та загальна нестабільність призводять до зменшення виробництва та змушують переробні підприємства припиняти свою діяльність. Багато підприємств зазнають серйозних фінансових труднощів через обмеження в роботі, проблеми з постачанням сировини, втрату промислових об'єктів. Влітку 2022 року відсоток компаній, які закрилися або перебували у стані припинення діяльності склав 46,8 %. Значним наслідком війни для української економіки на даний момент є стрімкі зміни в територіальному розташуванні та зміна симетрії переробної промисловості України. Війна також вплинула на галузеву структуру переробної промисловості, спродукувавши значні зрушення та зміни в обсягах реалізованої продукції. Політична ситуація, яка склалася в Україні та розрив бізнесових ланцюгів із тимчасово окупованими територіями, вимагає від переробних підприємств пошуку нових ринків збуту продукції, джерел постачання сировини, зміну логістичних зв'язків, збільшення виробництва сировини та власної продукції.

Під час проведення дослідження було виявлено, що певні ключові аспекти впливу на діяльність переробних підприємств, були вивчені раніше недостатньо. Встановлено, що критичне значення для переробної промисловості держави в період кризи відіграє будівельна галузь, яка покликана сприяти відновленню даної промисловості: розвивати інфраструктуру, будувати та модернізувати виробничі приміщення, що дозволяє впроваджувати нові технології та оптимізувати виробничі процеси, покращувати умови самого виробництва, будувати енергетичні об'єкти для забезпечення переробних підприємств стабільним та доступним енергопостачанням, застосовувати сучасні будівельні технології, які дозволять створювати екологічно чисте та енергоефективне виробництво.

Для відновлення та розвитку переробної промисловості України, з огляду впливу будівельної галузі, пропонуємо застосовувати наступні заходи: широке впровадження програми релокації підприємств з розширенням державної підтримки; застосування державних програм для відбудови майна та кредитування, розвиток міжнародних комунікацій та європейського вектору відновлення повоєнної промисловості на засадах ESG-концепції та принципах building back better, дотримання

принципів енергоефективності та енергозбереження, застосовування декарбонізаційних заходів. Дані інструменти покликані забезпечити стимулюючі процеси в переробній галузі для досягнення та перевищення довоєнного рівня обсягу конкурентної та якісної продукції, що випускається. Розвиток будівельної галузі відіграє важливу роль у відновленні переробних підприємств України, тому важливо створити сприятливі умови для їх співпраці, розробити комплексні стратегії розвитку, спрямовані на забезпечення сталого економічного зростання та підтримки внутрішнього виробництва.

Ключові слова: будівельні підприємства, будівельна галузь, переробні підприємства, переробна промисловість, завантаженість виробничих потужностей, індикатор ділової впевненості, релокація, виробництво, ресурси, інфраструктура.

Abstract. The article discusses the consequences of the crisis period for the work of processing enterprises in Ukraine. It is established that hostilities on the territory of our state and general instability lead to a decrease in production and force processing enterprises to cease their activities. Many enterprises are experiencing serious financial difficulties due to work restrictions, problems with the supply of raw materials, and the loss of industrial facilities. In the summer of 2022, the percentage of companies that closed or were in the process of ceasing operations was 46.8 %. A significant consequence of the war for the Ukrainian economy at the moment is the rapid changes in the territorial location and the change in the symmetry of the processing industry of Ukraine. The war also affected the sectoral structure of the processing industry, producing significant shifts and changes in the volume of products sold. The current political situation in Ukraine and the severance of business chains with the temporarily occupied territories require processing enterprises to search for new markets for products, sources of supply of raw materials, change logistics links, increase the production of raw materials and their own products.

During the study, it was found that certain key aspects of the impact on the activities of processing enterprises were previously insufficiently studied. It is determined that the construction industry is of critical importance for the processing industry of the State during the crisis, which is designed to contribute to the recovery of this industry: to develop infrastructure, to build and modernize production facilities, which allows to introduce new technologies and optimize production processes, to improve the conditions of production itself, to build energy facilities to provide processing enterprises with stable and affordable energy supply, to apply modern construction technologies that will create environmentally friendly and energy-efficient production.

For the restoration and development of the processing industry of Ukraine, taking into account the impact of the construction industry, we propose to apply the following measures: widespread implementation of the enterprise relocation program with the expansion of state support; the use of state programs for the reconstruction of property and lending, the development of international communications and the European vector for the recovery of the post-war industry based on the ESG concept and the principles of building back better, compliance with the principles of energy efficiency and energy saving, and the application of decarbonization measures. These tools are designed to provide stimulating processes in the processing industry to achieve and exceed the pre-war level of the volume of competitive and high-quality products. The development of the construction industry plays an important role in the restoration of processing enterprises in Ukraine, so it is important to create favorable conditions for their cooperation, to develop comprehensive development strategies aimed at ensuring sustainable economic growth and support

Keywords: construction enterprises, construction industry, processing enterprises, processing industry, capacity utilization, business confidence indicator, relocation, production, resources, infrastructure.

JEL codes: D-24, E-23, L-69, L-74.

Постановка проблеми. Військові дії в Україні вплинули на економічну та промислову політику, споживчі інтереси та вподобання, на конкурентоздатну пропозицію, логістику та всі інші сфери життєдіяльності нашої держави. Переробні підприємства, як основа промисловості України, відчували всі негативні прояви кризи: руйнування промислових споруд, комунікацій, доріг, втрату джерел сировини, зв'язків із постачальниками та споживачами. Конфлікт призвів до обмеження зовнішнього експорту та імпорту, що вплинуло на постачання сировини та обладнання для підприємств. Багато переробних підприємств були змушені зупинити або скоротити виробництво через нестабільні умови. Так, лише за 2023 рік в Україні припинили свою діяльність 605 компаній в галузі сільського господарства, 150 — харчової, та в будівельній галузі — 269 будівельних компаній. В часи кризового періоду, коли необхідно відновлювати промисловість, будівельна галузь стає необхідним компонентом даного процесу і саме від будівельних підприємств залежить якість, швидкість та ефективність відбудови переробної промисловості України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні та іноземні науковці, такі як: Л.Г. Ліпич, І. В. Чорнуха, І.О. Цимбалюк, займалися дослідженням будівельної галузі, в тому числі аналізували формування стратегії розвитку будівельних підприємств. О.В. Коба, О.В. Димченко вивчали сучасний стан будівельного бізнесу, розбиралися із проблемами в даній галузі і розробляли шляхи їх подолання. Науковці приділяли увагу оцінці рівня розвитку економіки будівництва, факторам впливу на розвиток будівельної галузі, оцінювали обсяги і структури інвестицій. Науковці Гудзь Ю.Ф., С.О. Ішук, Ю.Г. Козак вивчали стан, потенціал та конкурентоздатність вітчизняних переробних підприємств, їх вихід на європейський ринок. Та все ж, питання впливу будівельної галузі на розвиток переробних підприємств у кризовий період вивчено недостатньо. Детальніше дослідження даної теми сприятиме глибшому розумінню важливості взаємодії цих галузей економіки для сталого розвитку країни.

Постановка завдання. Кризові періоди змушують підприємства шукати нові ринки збуту та диверсифікувати свою діяльність для відновлення роботи та збереження стабільності. Будівельна галузь має складний і багатоаспектний вплив на переробну промисловість України, який потребує детального аналізу для подолання викликів і стратегічного планування.

Методика дослідження. Під час вивчення предмету дослідження були застосовані загальнонаукові методи: графічний метод при візуалізації завантаженості виробничих потужностей, індикаторів ділової впевненості, метод порівняння, метод системно-структурного аналізу будівельної галузі. Також були застосовані методи емпіричного пізнання: спостереження, узагальнення. При оформленні результатів дослідження був застосований метод синтезу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Під час проведення досліджень щодо впливу будівельної галузі на розвиток переробних підприємств у кризовий період було виявлено, що певні ключові аспекти впливу, такі як розвиток інфраструктури, екологічний вплив, збільшення попиту на всі види ресурсів, були вивчені недостатньо. Аналіз та врахування перелічених факторів допоможе зрозуміти повний обсяг впливу та виявити шляхи оптимізації їх взаємодії на користь усіх сторін.

Виклад основного матеріалу. Переробні підприємства України протягом останніх чотирьох років перебували під великим тиском зовнішніх чинників, які впливали на їх розвиток. Covid-19, а потім повномасштабне вторгнення росії в Україну і страшна війна, яка триває вже більше двох років, вплинули на всі сфери життя людей, економічний розвиток держави, ефективність та на сам факт існування промисловості. Так, влітку 2022 року відсоток компаній, які закрилися або перебували у стані припинення діяльності склав 46,8 % [1].

Значним наслідком війни для української економіки на даний момент є стрімкі зміни в територіальному розташуванні та зміна симетрії переробної промисловості України. Підприємства переробної промисловості адаптуються до нових умов ведення бізнесу, використовуючи різноманітні інструменти, які пропонує держава та міжнародні партнери, таким чином збільшуючи питому вагу тих підприємств, які відновлюють свою роботу. Використання територіально-орієнтованих інструментів знаходить своє застосування у програмах розвитку та відбудови держави, все ширше бюджетне забезпечення направляється на інноваційний розвиток підприємств переробної галузі.

Політична ситуація, яка склалася в Україні та розрив бізнесових ланцюгів із тимчасово окупованими територіями, вимагає від переробних підприємств пошуку нових ринків збуту продукції, джерел постачання сировини, зміну логістичних зв'язків. Важливою умовою сталого економічного розвитку держави є збільшення виробництва власної продукції, виготовлення та видобутку сировини для переробних підприємств, що сприятиме їх ефективному функціонуванню. Усі ці інструменти вимагають забезпечення певних необхідних просторових умов для результативності бізнесу та його адаптації до нових реалій функціонування. Велике значення має будівництво та ремонт нових промислових, виробничих площ, житлових приміщень та іншої інфраструктури, будівництво доріг для налагодження нових логістичних зв'язків і комунікацій. Тому розвиток будівельної галузі має великий і прямий вплив на існування та функціонування переробних підприємств, а будівельні підприємства — важливий фактор відновлення переробної галузі у кризовий період.

Важливим показником повноцінного відновлення роботи переробних підприємств є показник завантаженості виробничих потужностей. Він показує потенційно максимальний обсяг випущеної конкурентоспроможної продукції, який був зафіксований планом, при повному використанні наявних технологій, найраціональнішої організації праці, наявних виробничих площ та ін. Завантаженість виробничих потужностей переробних підприємств протягом 2021-2023 років змінювалася. Основною причиною зміни даного показника була війна (рис. 1) [2]. Так, на 01.01.2022 року показник завантаженості виробничих фондів дорівнював 68,1 %, а вже з початком війни на 01.04.2022 року склав 48,5 %. Завдяки проведенню деокупаційних, релокаційних заходів, будівництву нових промислових і житлових площ, ремонту пошкоджених приміщень, застосуванню інноваційних методів організації праці, завантаженість виробничих потужностей переробних підприємств на 01.10.2023 року склала 65,4 %, тобто показник майже відновився до довоєнного значення.

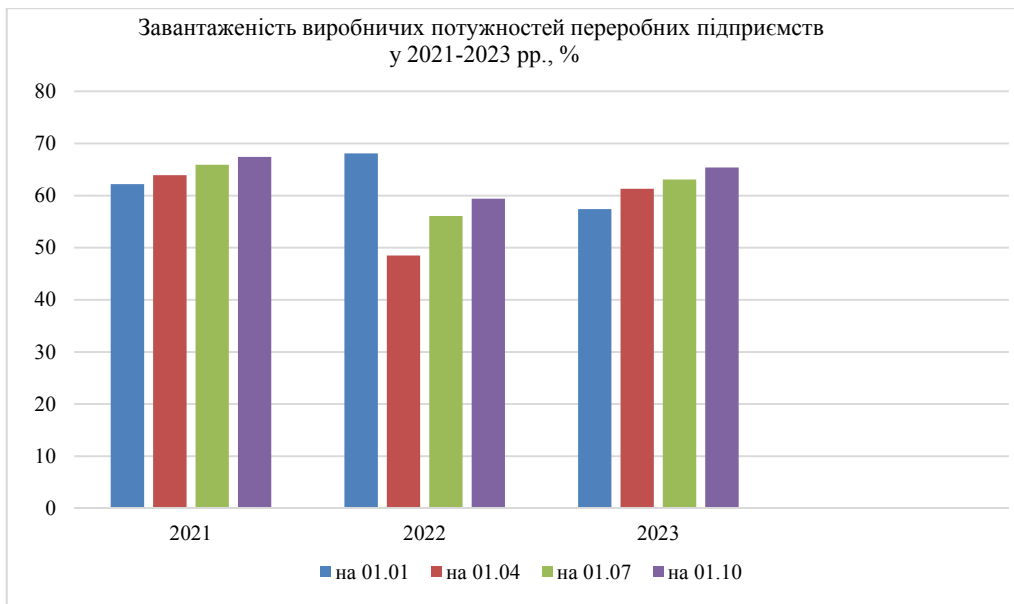

Рис. 1. Завантаженість виробничих потужностей переробних підприємств у 2021-2023 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Індикатор ділової впевненості в переробній промисловості в першому кварталі 2022 року складав (-10,2 %) і найгірший показник мав у другому кварталі 2022 року (-21,7 %). Найголовніша причина — початок війни, окупація територій, на яких розміщувалися дані підприємства та їх знищення, втрата зв'язків із постачальниками та споживачами. Але вже у третьому кварталі 2023 року індикатор ділової впевненості у переробній промисловості відповідав -4,0 % [2]. Ріст даного показника свідчить про те, що очікування менеджменту компаній щодо змін економічного стану та перспектив розвитку зазначеної галузі має позитивну динаміку. Індикатор ділової впевненості в будівництві на початок 2022 року був найвищим у розглянутому часову періоді (-18 %), найнижче значення спостерігалось у другому кварталі 2022 року (-69,7 %), оскільки наслідки повномасштабного вторгнення росії в Україну вже торкнулися економічних показників, настроїв і сподівань українців. Індикатор ділової впевненості в будівництві зростав невисокими темпами і в четвертому кварталі 2023 року склав (-42,1 %). Найвищі результати індикатору ділової активності спостерігаються в роздрібній торгівлі: з 1,1 % у першому кварталі 2022 року до 14,8 % у четвертому кварталі 2023 року (рис. 2).

Проаналізувавши такий показник як індикатор економічних настроїв за 2022 рік і 2023 рік, можемо дійти до висновку, що в ньому домінує негативна оцінка поточного обсягу замовлень на виробництво продукції. У першому кварталі 2022 року даний показник складав 107,4 %, і в другому кварталі 2023 року мав найбільший підйом у розглянутому періоді (109,4 %), але вже у третьому кварталі 2023 року почався невеликий спад до 108,6 % (рис. 3).

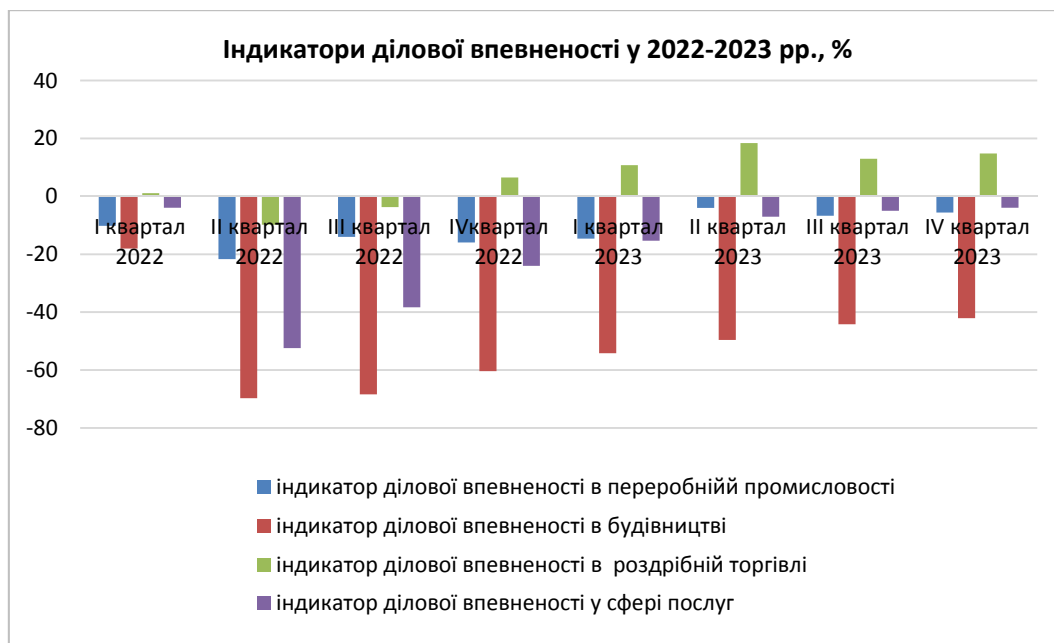

Рис. 2. Індикатори ділової впевненості у 2022–2023 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [2]

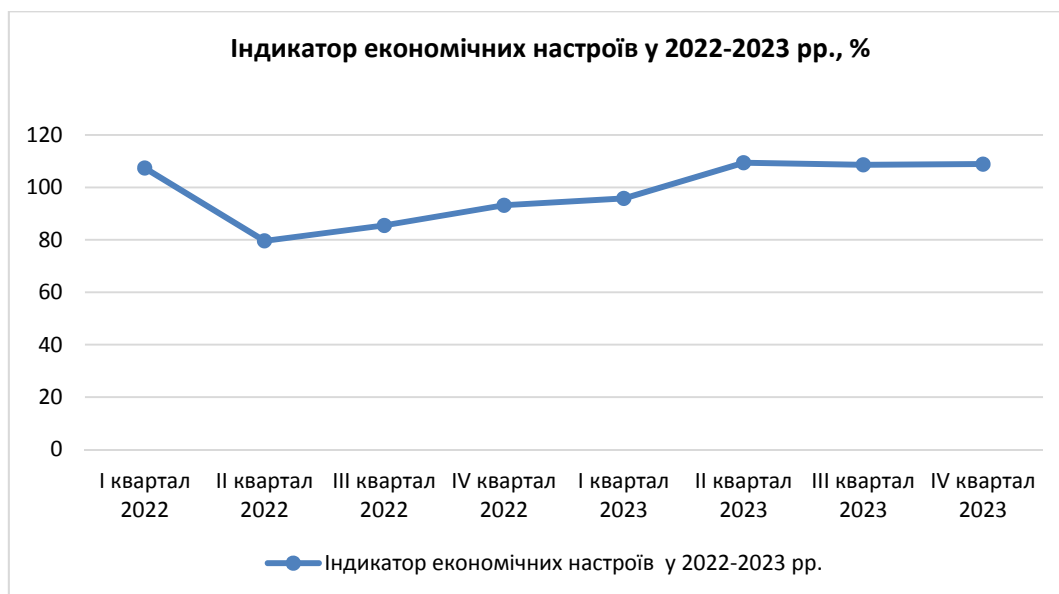

Рис. 3. Індикатор економічних настроїв у 2022–2023 рр., %

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Війна, яку розпочала і провадить російська федерація проти України, вплинула на галузеву структуру переробної промисловості та спродувала значні зрушення та зміни в обсягах реалізованої продукції за видами економічної діяльності переробних підприємств (табл. 1) [3].

Таблиця 1

**ОБСЯГ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЗА ГАЛУЗЯМИ
(І ПІВРІЧЧЯ 2023 Р. ДО І ПІВРІЧЧЯ 2021 Р.), %**

Обсяг реалізованої продукції відповідної галузі переробної промисловості	Значення, %
Виробництво зброї та боєприпасів	280,1
Виробництво військових транспортних засобів	132,0
Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції	58,0
Виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу	47,7
Виробництво металообробних машин і верстатів	36,5
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри	16,3
Виробництво автотransпортних засобів, причепів і напівпричепів	4,6
Виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування	-5,0
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	-12,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	-16,0
Машинобудування	-16,4
Виробництво основних фармацевтичних продуктів та препаратів	-17,8
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу	-17,9
Виробництво гумових і пластмасових виробів	-18,3
Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин і устаткування	-22,8
Виробництво електричного устаткування	-24,0
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	-40,2
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	-46,7
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	-58,1
Виробництво основної хімічної продукції	-62,1
Металургійне виробництво	-65,6

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Як видно із даних таблиці, збільшення обсягу реалізованої продукції переробних підприємств за два роки, протягом яких тривали військові дії в Україні, відбулося саме в тих галузях переробної промисловості, які безпосередньо пов'язані із обороною держави (виробництво зброї та боєприпасів — 280,1 %; виробництво військових автотransпортних засобів — 132 % і т.д.), тоді як обсяг випуску продуктів для забезпечення інших сфер життєдіяльності зазнають суттєвого зменшення. Тому, необхідність залучення будівельних підприємств до відновлення та організації нових переробних підприємств на сьогоднішній день є надважливим завданням.

Одним із дієвих інструментів відновлення роботи переробних підприємств, які застосовуються в кризовий період — релокація підприємств.

Релокація — фізичне переміщення підприємств, включаючи переїзд співробітників, з однієї території на іншу, яка є сприятливішою для ведення бізнесу. Релокація підприємств може здійснюватися як за допомогою бюджетних коштів, так і власним коштом підприємця. За даними Державного комітету статистики України, на кінець 2023 року було релоковано 7820 підприємств, у тому числі за рахунок державних коштів — 800. На сьогоднішній день підприємства України можуть бути релокованими в одну із шістнадцяти областей держави, але найбільше бізнесу було переміщено в такі області: Львівська (28,6 %), Закарпатська (17,9 %), Чернівецька (12,2 %), Івано-Франківська (8,3 %), Тернопільська (7,5 %), Хмельницька (7,5 %) [4].

На початок 2024 року кількість працюючих релокованих підприємств в Україні зменшилася приблизно на 20 %. Такі дані вказують на те, що не всі бізнеси змогли адаптуватися та ефективно використовувати нові можливості для розвитку. Необхідною умовою проведення ефективних релокаційних заходів є забезпечення розвинутою інфраструктурою, логістикою, надання житла працівникам підприємств на новому місці розташування промислового об'єкту. Будівництво всіх цих об'єктів є запорукою успішного релокаційного процесу. До початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, за підсумками 2021 року будівельними підприємствами нашої держави було виконано будівельних робіт на суму 258,1 млрд гривень. В структурі будівельних робіт найбільшу питому вагу займало виконання капітального та поточного ремонту (45 %), нове будівництво складало 29,6 %, а реконструкція та технічне переоснащення — (25,4) %. Найбільше обсяги будівельних робіт у 2021 році збільшилися в таких регіонах: Тернопільська (на 37,3 %), Вінницька (на 20,1 %), Черкаської (на 17,6 %). Значний спад обсягу будівельних робіт спостерігався у 2022 році і склав 114,0 млрд грн, що пояснюється початком бойових дій на території України, заморожуванням будівництва в регіонах проведення бойових дій, окупованих територій, зменшення кількості людських ресурсів через мобілізацію та виїзд за кордон. Вже у 2023 році спостерігалася позитивна динаміка у будівельній галузі протягом всього року і індекс будівельної продукції склав 122,6 % до 2022 року [5]. Обсяг будівельних робіт відповідав 141,2 млрд грн, а найбільше зростання обсягу даних робіт був зафіксований у будівництві інженерних споруд — 32,9 %, обсяг зростання будівельних робіт у нежитлових спорудах зріс на 20 % і склав 36,0 млрд грн (табл. 2).

Таблиця 2

ОБСЯГ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ, МЛРД.ГРН., 2020-2023 РР.

Роки	Обсяг будівельних робіт, млрд грн	Обсяг будівельних робіт у споруди, млрд грн		
		житлові	нежитлові	інженерні споруди
2020	202,1	39,0	51,5	121,5
2021	258,1	39,2	63,7	155,2
2022	114,9	20,0	30,1	64,8
2023	141,2	19,1	36,0	86,1

Джерело: розроблено автором на основі [5]

Що стосується структури будівництва, то найбільшу питому вагу займає капітальний і поточний ремонт (42,9 %), збільшилася частка будівництва нових об'єктів у порівнянні з 2021 роком на 6,7 % і в 2023 році вона склала 36,3 %, а реконструкція і технічне переоснащення відповідало 20,8 % у загальній структурі робіт [6]. Дані Державної служби статистики, свідчать, що у IV кварталі 2023 року 86 % переробних підприємств зазначили, що їм достатньо наявних виробничих потужностей. За підсумками 2023 року відсоток підприємств, які закрилися або перебувають у стані припинення діяльності, знизився до 9,6 %. Найшвидші темпи відновлення серед галузей економіки були зафіксовані у будівництві (на 24,6 %) та в переробній промисловості — на 13,8 % протягом 2023 року у порівнянні з 2022 роком [7].

Військові дії негативно вплинули на розвиток переробних та будівельних підприємств. Ці підприємства відновлюються після 2022 року, але негативні наслідки кризи є відчутними досі, оскільки військові дії, які знищують промисловість продовжуються і ситуація ускладнюється енергодифіцитом. Тому, для відновлення роботи вже існуючих підприємств та забезпечення розвитку нових переробних підприємств, які залежать від будівельної галузі, пропонуємо застосовувати такі заходи:

- широке впровадження програми релокації підприємств з розширенням державної підтримки підприємствам;
- застосування Державної програми «ЄВідновлення», яка направлена на отримання громадянами допомоги на відбудову житла, яке було пошкоджено в результаті військової агресії росії. Завдяки даній програмі кваліфіковані працівники підприємств можуть залишатися на нових місцях розташування промислових об'єктів і продовжувати працювати.
- Участь підприємств у конкурсі на отримання гранту для розвитку переробної промисловості України. Вже більше 70 переробних підприємств отримали гранти від держави на розвиток своєї справи на загальну суму більше ніж 300 млн грн [8].
- Залучення підприємствами кредитів за програмою «Доступні кредити 5-7-9 %», яка сприяє функціонуванню та розвитку підприємств, а також стимулює будівельну галузь, оскільки включає купівлю та ремонт приміщень.
- Розвиток міжнародних комунікацій та європейського вектору відновлення повоєнної промисловості на засадах ESG-концепції та принципах building back better (відбудовані об'єкти мають бути кращими, ніж були). Будівництво та робота підприємств повинна бути заснована на зеленому підході, інноваційних технологіях та цифровій трансформації.
- Дотримання принципів енергоефективності та енергозбереження, використовуючи новітні технології.
- Застосовування декарбонізаційних заходів для збереження та відновлення довкілля, здійснення переходу на відновлювальні джерела енергії.
- Здійснення діяльності на основі Національної економічної стратегії на період до 2030 року.

Дані інструменти покликані забезпечити стимулюючі процеси в переробній галузі для досягнення та перевищення довоєнного рівня обсягу конкурентної та якісної продукції, що випускається. Розвиток будівельної галузі дозволить збільшити кількість переробних підприємств, принципи роботи яких відповідати-

муть загальноєвропейським стандартам, відкоригують структурні зрушення в територіальному розміщенні бізнесу.

Дискусійні положення. Питання ролі будівельної галузі у відновленні переробних підприємств є складним і багатограним. Деякі аспекти залишаються відкритими досі та потребують подальшого вивчення:

- економічні фактори, такі як: потреба у пошуках та залученні значних інвестицій для модернізації та відновленні переробних підприємств; залежність рентабельності даних підприємств від коливання цін на будівельні матеріали та сировину;
- технологічні інновації: роль впровадження нових будівельних технологій на попит продукції переробних підприємств; вплив автоматизації та роботизації на ефективність переробних підприємств;
- екологічні аспекти: вплив будівельних проектів на екологію та пошук заходів, які зможуть зменшити негативні наслідки;
- регуляторні питання: відповідність існуючих законів потребам як будівельної галузі, так і переробних підприємств;
- логістика та інфраструктура: вплив логістики та інфраструктури на взаємодію будівельної галузі і переробних підприємств.

Вирішення цих питань потребує подальшого аналізу та досліджень.

Висновки. Роль будівельної галузі у функціонуванні переробних підприємств важко переоцінити. Після початку війни в Україні, переробна промисловість нашої держави потребує відновлювальних, ремонтних робіт і будівництва нових об'єктів промислового та житлового призначення. Тому розвиток будівельної галузі є необхідною умовою ефективності переробної промисловості. Використання зазначених інструментів дозволить побудувати промислову політику з новими якісними характеристиками, яка буде відповідати європейським вимогам щодо екологічності, інноваційності, технологічності та соціальності. Наразі існує необхідність переосмислення та застосування дієвих принципів управління, які допоможуть персоналу у важкий кризовий період докладати максимальних кваліфікаційних, емоційних та емпатичних навиків задля відновлення промисловості України.

Література

1. Макроекономічний аналіз на 15 квітня 2024 року. (2024, 15 квітня). НАБУ. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichniy-analiz-na-15-kvitnya-2024-roku.html>
2. Державна служба статистики України. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src>
3. Просто не витримували. Який бізнес найчастіше закривався після початку війни в Україні. <https://biz.nv.ua/ukr/markets/analiz-zakrittya-kompaniy-v-ukrajini-pid-chas-viyini-doslidzhennya-youcontrol-market-50422762.html>
4. Koba, O. (2023). Construction business of Ukraine: current state problems and ways to solve. Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management, 73(2), 13-18 <https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-2-3>
5. В Україні обсяги будівництва у 2023 році зросли на 22,6 % <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/05/124493152>
6. Аналіз ринку будівельних матеріалів в Україні. 2023 рік. <https://proconsulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-stroitelnyh-materialov-v-ukraine-2023-god-1>

7. Підсумки за 2023 рік будівельного ринку. <https://nerukhomi.ua/ukr/news/ryinok/pidsumki-za-2023-rik-budivelnogo-rinku.htm>
8. Малі та середні переробні підприємства зможуть отримати гранти до \$150 тисяч на розвиток. <https://www.kmu.gov.ua/news/mali-ta-seredni-pererobni-pidpriemstva-zmozhut-otrymaty-hranty-do-150-tysiach-na-rozvytok>
9. Паламарчук О., Петришина С. (2023). Будівельна галузь України: стан та прогнози. Економіка та суспільство 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>
10. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko. Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. Cuestiones Políticas. Vol. 39, No 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.
11. Current state and prospects of construction industry development in Ukraine. International Journal of Innovative Technologies in Economy. RS Global Journals. <https://rsglobal.pl/index.php/ijite/article/view/1815>
12. Kalenyuk I., Tsymbal L., & Uninets I. (2021) Intelligent drivers of smart economy in the global ecosystem. Baltic Journal of Economic Studies, Vol. 7, No2., pp. 91-100.
13. Two years of war: The state of the Ukrainian economy in 10 charts. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/747858/IPOL_BRI\(2024\)747858_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/747858/IPOL_BRI(2024)747858_EN)
14. Processing industry should become a part of the national economic idea: Yuliia Svyrydenko. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/pererobka-maie-staty-skladovoivnatsionalnoi-ekonomichnoi-ide>
15. How global industrial giants develop production in Ukraine during the war. <https://gmk.center/en/posts/how-global-industrial-giants-develop-production-in-ukraine-during-the-war>

References

1. Macroeconomic analysis for April 15, 2024. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichnyi-analiz-na-15-kvitnya-2024-roku.html>[In Ukrainian]
2. State Statistics Service of Ukraine. Number of business entities by type of economic activity. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src> [In Ukrainian]
3. They just couldn't stand it. Which businesses were most often closed in Ukraine during the war? <https://biz.nv.ua/ukr/markets/analiz-zakrittia-kompaniy-v-ukrajini-pid-chas-viyni-doslidzhennya-youcontrol-market-50422762.html>[In Ukrainian]
4. Koba, O. (2023). Construction business of Ukraine: current state problems and ways to solve. Scientific Notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Economy and Management, 73(2), 13-18 <https://doi.org/10.32782/2523-4803/73-2-3>
5. In Ukraine, construction volumes in 2023 increased by 22.6 %. <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/05/12449315>[In Ukrainian]
6. Analysis of the building materials market. 2023 year. <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/05/124493152>[In Ukrainian]
7. Results of the construction market for 2023. <https://nerukhomi.ua/ukr/news/ryinok/pidsumki-za-2023-rik-budivelnogo-rinku.htm>[In Ukrainian]
8. Small and medium-sized processing enterprises will be able to receive grants of up to \$150 thousand for development. <https://www.kmu.gov.ua/news/mali-ta-seredni-pererobni-pidpriemstva-zmozhut-otrymaty-hranty-do-150-tysiach-na-rozvytok>[In Ukrainian]

9. Palamarchuk O., Petryshyna S. Budivelna haluz Ukrainy: stan ta prohnozy. *Ekonomika ta suspilstvo* 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-45>[In Ukrainian]
10. V. Chobitok, O. Shevchenko, O. Lomonosova, V. Kochetkov, V. Bykhovchenko. Application of budget allocation models in the management of investment processes in the context of the digital economy development. *Cuestiones Políticas*. Vol. 39, No 71 (2021). <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.35>.
11. Current state and prospects of construction industry development in Ukraine. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. RS Global Journals. <https://rsglobal.pl/index.php/ijite/article/view/1815>
12. Kalenyuk I., Tsymbal L., & Uninets I. (2021) Intelligent drivers of smart economy in the global ecosystem. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 7, No2., pp. 91-100.
13. Two years of war: The state of the Ukrainian economy in 10 charts. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/747858/IPOL_BRI\(2024\)747858_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/747858/IPOL_BRI(2024)747858_EN)
14. Processing industry should become a part of the national economic idea: Yuliia Svyrydenko. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/pererobka-maie-staty-skladovoii-natsionalnoi-ekonomichnoi-ide>
15. How global industrial giants develop production in Ukraine during the war. <https://gmk.center/en/posts/how-global-industrial-giants-develop-production-in-ukraine-during-the-war>